

ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ

(ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ)

ਨਿਗਰਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਸੋਹਲ
ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

ਅਮੂਰਤ

ਨਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤ, ਧਰਮ, ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਚਿੰਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਜੋਂ ਹੀ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸੁਹੱਪਣ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੱਹਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਆਲਤਾ, ਸੂਝਵਾਨਤਾ ਤੇ ਸਵੈਸ਼ਕਤੀਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਦਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਔਰਤ ਦੇ ਗੁਣ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਹੋਣਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਆਪ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਪੈਮਾਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨਾਰੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਮੁਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਪੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨਾਰੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਨੇ ਮਰਦ ਦੁਆਰਾ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਬਿੰਬਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ' ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੁੰਜੀ ਸ਼ਬਦ: ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ, ਮਰਦਪੱਖੀ ਸਮਾਜ, ਮੰਡੀਕਰਨ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ।

ਨਾਰੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤ, ਧਰਮ, ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਨਾਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਸੀ ਅੱਜ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸਵੈ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਹਰੀ ਪੀੜ ਹੰਢਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੂਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਚਿੰਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਜੋਂ ਹੀ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ਉਸ ਲਈ ਮਿੱਥ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਨੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ (ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ) ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ'(1991) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਸਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। 'ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਬਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸੁਹੱਪਣ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੱਹਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਆਲਤਾ, ਸੂਝਵਾਨਤਾ ਤੇ ਸਵੈਸ਼ਕਤੀਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਦਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਔਰਤ ਦੇ ਗੁਣ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਆਪ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਪੈਮਾਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨਾਰੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਮਕੁਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਪੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨਾਰੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ ਨੇ ਮਰਦ ਦੁਆਰਾ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਬਿੰਬਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ' ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੋਲਫ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਨ, ਪਤਲਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦਿਖਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੀ ਪੁਰਸ਼-ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਅਤੇ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਦੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ'।¹ (Noami demonstrates in her book, Beauty Myth, how a pro-masculine society exploits the female body. She presents all the images and standards created by men that a women is compelled to adopt. According to Wolf theory, the pressure to make women look young, slim and beautiful is the only and most effective reactionary way to undermine feminist gain through masculinity.)

ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ 'ਤੇ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਬਿੰਬ ਲੱਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਬਲਕਿ ਜੇ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਉਸਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ, ਨੈਣ ਨਕਸ਼, ਚਮੜੀ ਤੇ ਕੱਪੜੇ। ਨਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵੱਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਫਸ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਅਸਫਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। 'ਨਾਉਮੀ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਸਰਜਰੀ, ਭੁੱਖਹੀਣਤਾ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਦਿਖਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਔਰਤ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।'² (Naomi cites the prevalence

of cosmetic surgery, loss of appetite and obscenity in this book and demonstrates how the pressure to look beautiful is constantly undermining a woman's self-esteem).

ਨਿਰੰਤਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਨਤੀਜੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਹਣਾ ਚਿਹਰਾ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਦਾ ਸਹੀ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਲਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਿੱਖਣ ਵਿਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਘੱਟ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਦਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਔਰਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਔਰਤ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਖਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੱਧਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਧੇਰੇ ਪੈਸੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੇ ਖਰੀਦੇ ਫਰੇਖਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਸੁੰਦਰਤਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮਨੀ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁਣ 'ਮਨੀ' ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੀ ਔਰਤ ਦਾ ਅਸੁੰਦਰ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਅਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਉਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਾਰੀ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ: ਜਿਸ ਦੇਹ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ, ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਆਕਾਰ ਦਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਕਿਨ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ।³ ਅਜਿਹੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਵਿੱਚ ਜਕੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਜਾਦੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਫਾਇਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਦਿੱਖ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ, ਬ੍ਰਾਂਡ, ਫੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਰੋਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਪਿੱਛੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। 'ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਸੁੰਦਰੀ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦਿਸੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਰੰਗ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੰਗ, ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ, ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਉਦਯੋਗ ਜਿਵੇਂ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਸਰਜਰੀ, ਕੱਪੜਾ, ਪਰੋਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਅਥਾਹ ਲਾਭ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗ ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਹਣੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਣਾਵਟੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੈਂਕੜੇ ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਉਤਪਾਦ, ਮਸਾਲੇ, ਸਾਬਣ, ਸੈਂਪੂ, ਤੇਲ, ਡੀ.ਓ., ਲੋਸ਼ਨ, ਕਰੀਮਾਂ ਆਦਿ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਰਗੰਧ ਨਾਸ਼ਕ ਮਾਲ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅੱਧਨੰਗੀ ਨਾਰੀ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਮੁਕ ਸਟਾਈਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਨਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਗੋਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਭਿੰਨ ਬਿਊਟੀ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਡਾਇਟਿੰਗ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਅਪਨਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਿਰਫ ਨਾਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਾਰੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਰੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਰੀ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਤਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਗੋਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਮਾਪ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ, ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਇਮੇਜ਼ ਵੀ 'ਬਨਨੀ ਇਮੇਜ਼' ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।⁵ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਜਦਕਿ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕ ਪਰਫੈਕਟ ਬਾਡੀ ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਮਿੱਥ ਨਵੀਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਿੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਦੇਹ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

‘ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਜਿਊਣਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰੋਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਈ। ਪਲੇਅਬੁਆਏ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ 1958 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। 1960 ਵਿੱਚ ਗਰਭਨਿਰੋਧਕ ਗੋਲੀ ਆ ਗਈ। 1969-73 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਰਭਪਾਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਗਿਆ। 1970 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਆਈ। ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਊਟੀ ਨੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਦੇਹ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦਿਖਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇਹ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਰੂਪ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਾਕਈ ਸੈਕਸ ਹੈ? ਕੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸੈਕਸੂਏਲਿਟੀ (ਲਿੰਗਕਤਾ) ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ? ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਸਮੈਟਿਕ, ਕੱਪੜੇ, ਫੈਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸਭ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਿੱਥ ਨੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ⁶ ਇਸਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, 'ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਵੀ ਸੁੰਨਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਟੋਰੀਅਸ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾਟੋਰੀਅਸ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਆਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ'⁷ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਕਾਮ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵੋਲਫ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਬਣੀ, ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਥੋੜਾ ਗੈਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਧਾਰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਦਰਦ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰਤ ਦੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਣਨ ਅਧਿਕਾਰ, ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਅਕਸਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਣ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਬੁੱਢੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਿੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਟੀ.ਵੀ (ਨਿਊਜ਼ ਐਂਕਰ ਮਰਦ) ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਔਰਤ ਦੇ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੋਲਫ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਉਤਪਾਦ ਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮਾਡਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਦਿੱਖ ਬਾਰੇ ਬੁਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਸਮੈਟਿਕ, ਖੁਰਾਕ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਣ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਇਹਨਾਂ ਅਸੰਭਵ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਔਰਤਾਂ ਨੀਵਾਂਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਤਪਾਦਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਨੇ ਔਰਤ ਤੇ ਦੇਹਰੀ ਮਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਉਪਭੋਗੀ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਉਹ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਹੋਣ ਲੱਗੀ।⁸

(The Beauty Myth has stuck women twice, causing them to become regular users of particular industries while also becoming a victim of workplace discrimination.)

‘ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ’ ਪੁਸਤਕ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਖੁਰਾਕ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ 33 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ, ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਸਰਜਰੀ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ 300 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ, ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ 20 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੇ ਪਰੋਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਿੱਚ 07 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੁਦਰਾ ਹੈ।

(According to the Beauty Myth book, the industrial sector earns \$33 billion from food sector, \$300 billion from cosmetic surgery, \$20 billion from cosmetic production and \$ 07 billion from pornography industry. It is undeniable that beauty is a valuable asset/commodity.)

ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮਿੱਥ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਜ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸਦੇ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲੇ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਅੱਜ ਵੀ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ, ਅਸ਼ਲੀਲ ਤੇ ਅਪਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਘ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 30% ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ’ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਵੋਲਫ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਤੋੜਨਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਵੈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੀ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਹੋਣਗੇ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੀੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ, ਕਿਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਕੰਮ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਬੌਧਿਕ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਹੁਨਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਕਿਤੇ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

- 1) ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ, ਦ ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ, ਹਰਪਰ ਕੋਲਿੰਸ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ, 2002, ਪੰਨਾ 10.
- 2) ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 16.
- 3) ਸੁਧੀਸ਼ ਪਚੋਰੀ, ਏਕ ਅੱਧਖੁੱਲਾ ਸ਼ਣ: ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਿਥਕ ਕੀ ਦਵੰਦਾਤਮਕਤਾ, ਪਿੱਤਰ ਸੱਤਾ ਕੇ ਨਏਂ ਰੂਪ, ਰਾਜਕਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 2010, ਪੰਨਾ 34.

- 4) ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ, ਔਰਤ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਫਿਲਹਾਲ ਅੰਕ 14, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਨਾ 40.
- 5) ਸੁਧੀਸ਼ ਪਚੋਰੀ, ਏਕ ਅੱਧਖੁੱਲਾ ਸ਼ਣ: ਸੌਂਦਰਯ ਮਿਥਕ ਕੀ ਦਵੰਦਾਤਮਕਤਾ, ਪਿੱਤਰ ਸੱਤਾ ਕੇ ਨਏਂ ਰੂਪ, ਰਾਜਕਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 2010, ਪੰਨਾ 35.
- 6) ਉਰੀ, ਪੰਨਾ 39.
- 7) ਕਰਮਜੀਤ ਕਿਸ਼ਾਂਵਲ, ਯੁਗੇ ਯੁਗੇ ਨਾਰੀ, ਗੋਸਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, 2019, ਪੰਨਾ 59.
- 8) ਨਾਉਮੀ ਵੋਲਫ, ਦ ਬਿਊਟੀ ਮਿੱਥ, ਹਰਪਰ ਕੋਲਿੰਸ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ, 2002, ਪੰਨਾ 18.